

'De grootste meerwaarde is dat kennis weer centraal staat'

TEKST Tijmen Lucie

FOTOGRAFIE Rob Bleumink/De Pijlstaart

Midden in het centrum van Utrecht staat De Pijlstaart, een knusse buurtschool met zo'n 220 leerlingen uit verschillende lagen van de bevolking. Tot voor kort was Michiel Duffels er directeur. Onder zijn bezielende leiding koos De Pijlstaart als een van de eerste scholen vol overtuiging voor Wetenswaardig. In dit interview licht hij deze keuze toe en geeft hij aan wat Wetenswaardig zo'n unieke methode maakt.

Enkele jaren geleden moest De Pijlstaart een nieuw meerjarenplan maken. Daaraan voorafgaand doken Michiel Duffels en zijn collega's de boeken in om uit te zoeken wat leerlingen nodig hebben om goed te kunnen leren. Toen kwamen ze uit bij een rapport van professor Kirschner over toekomstbestendig leren. Daarin zijn drie trappen verwerkt. Eén: leerlingen moeten een stevige kennisbasis hebben; twee: leerlingen moeten die kennis kunnen toepassen; en drie: je moet aandacht besteden aan hogere denkvaardigheden. In eerste instantie probeerde De Pijlstaart zelf een methode te ontwikkelen volgens dit drietrapsmodel, maar dat bleek te hoog gegrepen. In die tijd vertelde Erik Meester, die Duffels nog kende van een opleiding, dat hij met hetzelfde idee rondliep. Duffels: 'Hij legde uit waar hij mee bezig was en wat hij wilde gaan doen en daar werd ik superenthousiast van. Toen hebben we meteen afgesproken om op De Pijlstaart een pilot te gaan draaien.'

Duffels erkent dat het begin lastig was. 'Leerlingen moesten erg wennen aan de rijke teksten en het vele schrijven. Dat was hard werken voor de leerkrachten. Maar nu zien we ook de succeservaringen: dat leerlingen zich aan het einde van een thema realiseren hoeveel ze eigenlijk van het onderwerp weten. Dat horen we ook terug van ouders: "Wat mijn kind nu allemaal aan de keukentafel vertelt, dat weten wij niet hoor."

Kennis centraal

Het grootste verschil tussen Wetenswaardig en andere lesmethodes is volgens Duffels het kennisaanbod. 'Wetenswaardig staat zó bomvol kennis, hoor ik collega's vaak zeggen. En Wetenswaardig gaat bij een thema echt de diepte in. Terwijl in andere methodes vaak een veelheid aan onderwerpen wordt behandeld, maar zonder enige diepgang.' De grootste meerwaarde van Wetenswaardig is dat kennis weer centraal staat, vindt Duffels.

Michiel Duffels is projectleider curriculumontwikkeling en voorzitter Onderwijs & Kwaliteit bij de Katholieke Scholenstichting Utrecht (KSU). Daarnaast is hij onderwijsconsultant en docent Onderwijswetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Tot december 2024 was hij directeur van de Utrechtse basisschool De Pijlstaart.

Daarnaast prijst hij de samenhangende manier waarop de informatie wordt aangeboden. 'Er zit een logische opbouw in en er is veel herhaling. De structuur van de methode helpt de leerlingen om de informatie te ordenen en te onthouden. En in de derde plaats biedt Wetenswaardig de leerkrachten ook eigenaarschap. Het is natuurlijk thematisch onderwijs. Je kunt ermee doen wat je wilt. Je kunt er creatieve lessen aan verbinden of je hele klas volstouwen met jeugdliteratuur. Bij De Pijlstaart heeft elke klas een kennismuur. Die wordt na iedere Wetenswaardig-les verder aangevuld. Zo zien leerlingen terug in de klas wat ze in hun hoofd moeten hebben. Leerlingen dragen daar zelf aan bij, maar leerkrachten ook. Die kunnen helemaal losgaan.'

Hoge verwachtingen

Op De Pijlstaart willen ze van elke klas een taal- en kennisgemeenschap maken. Dit betekent dat ieder kind wordt meegenomen. 'Natuurlijk krijgen bijvoorbeeld leerlingen met een taalachterstand extra ondersteuning. Dan gaat een leerkracht van tevoren met ze lezen of helpt ze met aantekeningen maken. Maar we gaan geen doelen omlaag stellen of bepaalde leerlingen minder laten doen. Want de basiskennis is voor ieder kind relevant en je mag de lat best hoog leggen. En dat is precies wat Wetenswaardig doet.'

Zeker in de beginfase wordt er veel van leerkrachten gevraagd. Niet alleen vanwege het motiveren van de leerlingen om veel te lezen en te schrijven, maar ook vanwege het bijspijkeren van hun eigen kennis. Want wat is ook alweer het verschil tussen endogene en exogene krachten? Nu ze zien dat de hoge verwachtingen worden waargemaakt, vinden ze het vooral heerlijk om weer met kennis bezig te zijn en zich hierop te kunnen focussen, aldus Duffels. 'Want kennis werkt als klittenband voor nieuwe kennis. En hoe meer kennis je als leerling hebt, hoe makkelijker het is om te leren.'

Keuzes maken

Kiezen voor Wetenswaardig betekent wel dat je ruimte in je rooster moet maken, benadrukt Duffels. 'We zijn gestopt met wereldoriëntatie, met begrijpend lezen en met een groot deel van het taalonderwijs, omdat dat naar onze overtuiging allemaal al in Wetenswaardig zit.' Dat is ook meteen een advies aan andere scholen: 'Snoei in je rooster als je met Wetenswaardig gaat beginnen.'

'Durf te kiezen', stelt Duffels. 'Wetenswaardig kent geen toetsen, je kunt er geen cijfers voor halen. Veel scholen vinden dat lastig. "Hoe ga ik me dan verantwoorden?", vragen ze me. Dan zeg ik altijd: je kunt niet alles toetsen, het gaat er vooral om dat we leerlingen meer kennis geven. En daarin vind ik Wetenswaardig ijzersterk.'

Eindopdrachten

Tot slot heeft Duffels nog een paar kleine ontwikkelpunten voor Wetenswaardig. 'De kennisopbouwfase is zeer uitgebreid en zit goed in elkaar, maar de eindopdrachten zijn soms wat beperkt. Dat is ook de reden dat wij sommige opdrachten weglaten om daar meer

ruimte voor te creëren. In die zogenoemde projectlessen dagen we leerlingen echt uit om hun kennis toe te passen. En ten tweede zou je misschien nog wat meer variatie kunnen aanbrengen in de coöperatieve werkvormen, om zo de interactie tussen leerlingen verder te vergroten.'

Tips van Michiel!

- Formuleer als school een visie op leren op basis van wetenschappelijk onderzoek.
- Kies een methode die bij deze visie past: Wetenswaardig.
- Durf scherpe keuzes te maken in je curriculum en geef je collega's waar nodig rugdekking.
- Maak ruimte in je rooster om Wetenswaardig succesvol te implementeren.
- Kom als leerkrachten regelmatig bij elkaar om ervaringen over Wetenswaardig uit te wisselen.
- Dompel je klas onder in het thema van Wetenswaardig (denk aan een themahoek, een kennismuur of een tafel vol met themagerelateerde jeugdliteratuur).
- Laat leerlingen presentaties geven aan het einde van een thema, zodat ze ervaren hoeveel kennis ze hebben.